

Skolerne (side 140-143)

De første trin i uddannelsen

Quintus ville være begyndt i skole i syvårsalderen. Hans skole ville, som andre romerske skoler, have været lille og kun bestået af ca. tredive elever og en lærer kaldet **ludi magister**. Al undervisning ville være forgået i et lejet lokale, eller måske i på en offentlig plads eller søjlegang, hvor der uafbrudt ville være støj og distraktion. Forældre var ikke tvungne til at sende deres børn i skole, og de som ønskede at deres børn skulle have en uddannelse måtte selv betale. Det var ikke specielt dyrt og fordelene ved at kunne læse og skrive var så alment anerkendte, at mange var villige til at betale for deres sønners skolegang i mindst nogle år.

Sommetider blev også piger sendt i skole, men generelt blev de hjemme, og lærte at læse og skrive en lille smule af deres forældre eller brødre. Det meste af deres tid gik med at lære at blive en god husmoder: madlavning, rengøring, børneopdragelse og måske at spinde og væve. Piger fra rige familier ville være blevet oplært i at styre en slavehusholdning. Når de fyldte fjorten, var de i regelen blevet gift.

På turen mellem hjem og skole blev eleverne normalt fulgt af en slave kaldet **paedagogus**, som skulle passe på dem og sørge for, at de opførte sig ordentligt. En anden slave bar deres bøger og skriveredskaber.

I ludi magisterens skole ville Quintus kun have lært at læse og skrive latin og græsk, og dertil måske lidt grundlæggende matematik. Som de fleste romerske drenge ville han allerede have kunnet tale en lille smule græsk, som han tilfældigt ville have lært af de græske slaver i hjemmet eller af venner som fx Alexander.

Skrivematerialer

Redskaberne Quintus brugte til at skrive med, var en del anderledes end vores. Han skrev ofte på **tabulae** (trætavler) dækket af et tyndt lag voks, og han skrev ved at ridse bogstaverne ind i voksoverfladen med en tynd pind af metal, ben eller elfenben. Denne pind blev kaldt **stilus**. Enden modsat spidsen var så flad, at den kunne bruges til at gubbe fejl bort og gøre voksen glat igen. Adskillige tavler blev sat sammen med snore, så de udgjorde en lille skrivebog. Andre gange skrev

han med blæk på papyrus, som var et materiale der minder en del om moderne papir men havde en noget grovere tekstur. Det blev fremstillet af fibre fra de papyrusrør, som groede langs brederne på Nilen i Ægypten. Til at skrive med anvendte han enten et rør eller en gåsefjerspen, tilspidset og delt i den ene ende som enden på en moderne blækpen. Blæk blev fremstillet af sod og harpiks eller en anden klæbrig substans, som blandedes til en pasta, der blev fortyndet ved at tilføje vand. De bedste former for blæk var så hårde og holdbare, at de stadigvæk i dag tydeligt kan læses på de stykker papyrus, som er bevaret.

Illustrationer af skolesituationer viser et der normalt ikke var noget bord eller nogen tavle. Eleverne sad på bænke eller taburetter med tavlerne hvilende på deres knæ. Læreren sad på en høj stol, hvorfra han havde overblik over klassen. Disciplinen var sædvanlig vis streng, og nogle gange barsk.

Skoledagen begyndte tidligt og varede seks timer med en kort middagspause. Man holdt fri på offentlige festdage samt hver niende dag, som var markedsdag. I de varme sommermåneder var der færre elever, som fulgte undervisningen, og nogle skoleledere har måske helt holdt deres skoler lukkede fra juli til oktober.

Andet trin

Mange børn ville have afsluttet deres skolegang når de fyldte elleve, men en dreng som Quintus, der kom fra en velhavende familie, ville have fortsat i en videregående skole, som blev ledt af en **grammaticus**. Grammaticus introducerede sine elever for berømte græske og romerske forfatters værker, og begyndte med Homers *Illiade* og *Odyseen*. Herefter gik eleverne videre til de berømte græske tragedier, som var blevet opført i Athen i det femte århundrede f.kr. De romerske digtere, som oftest blev læst i skolerne, var Virgil og Horats. Udover at læse højt fra litterære værker skulle eleverne analysere dem grammatisk og lære lange passager udenad. Mange veluddannede personer kunne også senere i livet huske disse passager og citere og fremsige dem. Eleverne fik også lidt undervisning i historie og geografi, mest for at kunne forstå referencer til de berømte personer og steder, som blev nævnt i litteraturen.

Efter som femten eller sekstenårig at have forladt grammaticus, ville Quintus have haft et grundigt kendskab til græsk så vel som latin. Disse græskkundskaber introducerede ikke kun eleverne for en

kultur, som romerne i høj grad beundrede, og som var en stor inspirationskilde for deres egen kultur, men også senere i livet var det nyttigt at kunne, fordi græsk blev talt vidt omkring i det østlige middelhavsområde, hvor romerske handelsfolk og embedsmænd ofte rejste hen i forretningsøjemed.

Tredje trin

Nogle få studerende, som Theodorus i vores historie, fortsatte derefter i skole hos en **rhetor**. Denne underviser, som ofte havde en høj uddannelse i græsk, gav mere avanceret undervisning i litteratur og underviste også sine elever i kunsten at holde offentlige taler. Dette var en meget vigtig evne at besidde for en ung mand, som forventedes at skulle tage del i det offentlige og politiske liv. De havde for eksempel brug for det, når de skulle fremlægge sager i retssalen, give udtryk for deres holdning til rådsmøder, og når de under valgperioder skulle tale til folket. Rhetor lærte dem reglerne for at lave forskellige former for taler og fik eleverne til at øve sig på at argumentere både for og imod det samme synspunkt. De studerende lærte også, hvorledes man varierede sit tonefald og brugte sit kropssprog til at understrege sine ord.

Videnskab og tekniske fag

Vi har indtil nu ikke nævnt undervisningen i de videnskabelige og tekniske fag i de romerske skoler. Skønt grækerne havde gjort vigtige opdagelser i matematik og nogle aspekter af fysik, og romerne havde erfaring i sådanne ting som fx jordmåling og brugen af beton til at bygge med, brugte man ikke tid på disse ting i skolen. Formålet med den typiske romerske skole var at undervise i de ting, som man anså for at være vigtigst for at føre et kultiveret liv: læse- og skrivefærdigheder, et kendskab til simpel matematik, at sætte pris på god litteratur samt evnen til at tale og argumentere overbevisende. Videnskab og avanceret matematik blev kun lært til nogle få studerende, hvis forældre var interesserede og rige nok til at kunne betale en speciallærer, som i øvrigt næsten altid ville være en græker. Et teknisk fag blev lært ved at gå i lære inden for erhverv eller handel.